

Αμαλία Κ. Ηλιάδη, φιλόλογος-ιστορικός (κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Βυζαντινής Ιστορίας απ' το Α.Π.Θ.)

«Μέγας Αλέξανδρος»

Τελικά, ποιος είναι αυτός ο περιβόητος Αλέξανδρος; Αυτός που δεσπάζει καβάλα σε ένα μαυριδερό ψημένο σε μάχες και ιαχές άλογο, στην παραλία της Θεσσαλονίκης;

Ποιος είναι αυτός που στο όνομά του ανοίγουν οι πόρτες της Ανατολής; Ο Σικάντερ, ο Ισκαντέρ, ο Σκεντέρ;

Ποιος είναι αυτός ο κεραυνός, που έσκισε πέρα για πέρα τον ορίζοντα του κόσμου, τις στέπες της βαρβαρότητας, τις λίμνες της αμάθειας, τις πλαγιές της πνευματικής φτώχιας, τις παγωμένες κορφές της σκέψης, τις πύλες της τυραννίας, τα λιβάδια της ωθρότητας, τις θάλασσες της ατολμίας;

1. Ο βίος του Αλεξάνδρου.

Ο Αλέξανδρος ήταν γιός του βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου Β' και της Ολυμπιάδας, κόρης του βασιλιά της Ηπείρου Νεοπόλεμου.

Η διάπλαση της προσωπικότητάς του.

Ο πρώτος παιδαγωγός του Αλεξάνδρου ήταν συγγενής της μητέρας του, ο οποίος του δίδαξε την αρετή και τον άθλο, την αγάπη στον Αχιλλέα και τη θεοσέβεια, πράγματα καθοριστικά και θεμελιακά για την προσωπικότητά του, που επηρεάστηκε ακριβώς βαθύτατα από αυτόν το Νηπιαγωγό του, τον Λεωνίδα.

Όταν έγινε, δε, αργότερα δεκατριών ετών είχε την μεγάλη τύχη να σπουδάσει κοντά στο σπουδαίο φιλόσοφο και πανεπιστήμονα Αριστοτέλη! Επί τρία χρόνια στη Μίεζα της Μακεδονίας άκουσε τα μαθήματα του φιλοσόφου με μία μικρή συντροφιά εκλεκτών συμμαθητών του και διακρίθηκε για τη φιλομάθειά του. τον συγκινούσαν οι τραγωδίες, η μουσική και η λυρική ποίηση, ιδίως του Πινδάρου, τον οποίο τόσο εκτιμούσε, ώστε όταν αργότερα έκαψε τη Θήβα, έδωσε εντολή να μην πειραχτεί το σπίτι του μεγάλου αυτού Θηβαίου ποιητή. Διδάχτηκε ακόμα από τον Αριστοτέλη Ηθική, Ρητορική, Πολιτική, Φυσική, Μεταφυσική, Ιατρική, Γεωγραφία.

Ξαφνικά, στα δεκαέξι του, μαντατοφόρος φτάνει λαχανιασμένος στην ήσυχη Μίεζα.

Ο πατέρας του τον καλεί στο παλάτι και του δίνει την αντιβασιλεία, επειδή ο ίδιος εκστρατεύει βιαστικά ανατολικά, προς τα Στενά. Τότε δίνεται η ευκαιρία στον Αλέξανδρο να κάνει την πρώτη του εκστρατεία εναντίον βόρειων φυλών, τις οποίες νίκησε και ίδρυσε στη χώρα τους την πρώτη του στρατιωτική αποικία.

Ύστερα από δύο χρόνια, ο Αλέξανδρος, παίρνει μέρος στη μάχη εναντίον των Θηβαίων στη Χαιρώνεια (338 π.Χ.) και η συμβολή του έκρινε την έκβαση της μάχης. Τότε ο περήφανος Φίλιππος τον στέλνει στην Αθήνα, σαν πρεσβευτή, κατά τη μεταφορά της στάχτης των Αθηναίων νεκρών. Ήταν η μοναδική φορά που επισκέφτηκε την Αθήνα, όμως οι εντυπώσεις από την πόλη έμειναν για πάντα ζωντανές στη μνήμη του.

2. Ο Βασιλιάς (336 π.Χ.)

Ήταν 20 χρονών ο Αλέξανδρος, όταν δολοφονήθηκε ο πατέρας του. Ο νεαρός βασιλιάς είχε τότε ξαφνικά να αντιμετωπίσει ένα σωρό προβλήματα μέσα στο πένθος του. Στο εσωτερικό, τους μνηστήρες του θρόνου και στο εξωτερικό, τους βαρβάρους που επαναστάτησαν, μόλις άκουσαν το θάνατο του Φιλίππου. Αλλά και οι ελληνικές πόλεις θεώρησαν την περίπτωση κατάλληλη, για να καταλύσουν τη μακεδονική κυριαρχία.

Ο Αλέξανδρος δε δίστασε ούτε στιγμή, αλλά ενήργησε αστραπιαία προς όλες τις κατευθύνσεις. Ο δολοφόνος του πατέρα του και οι άλλοι διεκδικητές εκτελούνται αμέσως. Και έτσι, αφού εξασφαλίζει την ηρεμία και την ασφάλεια στο εσωτερικό του κράτους του, εκστρατεύει ο ίδιος εναντίον της νότιας Ελλάδας, καταπνίγει στη γέννησή της την αμφισβήτηση και αναγνωρίζεται από όλους ως Αρχηγός της Εκστρατείας όλων των Ελλήνων εναντίον των Περσών.

Απερίσπαστος, κατόπιν, στρέφεται εναντίον των εξωτερικών εχθρών. Πρώτα αναγκάζει τους Τριβαλλούς και τους Γέτες να συνθηκολογήσουν και τους Κέλτες να ζητήσουν με σεβασμό τη φιλία του. Μετά κατευθύνεται εναντίον της Ιλλυρίας και συντρίβει το στρατό της.

Εν τω μεταξύ, αποστατούν πάλι οι νότιοι Έλληνες, εναντίον των οποίων επανέρχεται ορμητικός. Ο Αλέξανδρος τους υποτάσσει και καταστρέφει αυτή τη φορά από τα θεμέλια τη Θήβα- που ήταν το επίκεντρο της αποστασίας- εκτός από τα ιερά και το σπίτι του Πινδάρου.

3. Η πανελλήνια ιδέα και τα κίνητρα της εκστρατείας στην Ασία.

Ως ένα βασικό αίτιο της εκστρατείας στην Ασία θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει τον επεκτατισμό του Μακεδονικού κράτους όπως διαμορφώθηκε από τον Φίλιππο Β΄. Η συλλογιστική αυτή μπορεί να θεμελιωθεί στο γεγονός ότι η κυριαρχία στις ευρωπαϊκές ακτές του Ελλησπόντου δεν μπορούσε να έχει σταθερή υπόσταση και διάρκεια δίχως την κατοχή των ασιατικών ακτών του. ένα άλλο αίτιο, ευρύτερο μια και ξεπερνά τα όρια της – περιορισμένης φαινομενικά- επεκτατικής πολιτικής της Μακεδονίας, θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει το δημογραφικό αδιέξοδο και την αδυναμία των ελληνικών πόλεων να διαθρέψουν τον πληθυσμό τους, μια και όπως παρατηρεί ο Ισοκράτης, μόνο η κατάληψη νέων εδαφών θα δημιουργούσε διέξοδο στο πλήθος των «πλανήτων παιδών και γυναικών» καθώς και στους άντρες που από ανάγκη υπηρετούσαν στις τάξεις των εχθρών εναντίον φίλων. Τα δύο αυτά αίτια, οσοδήποτε πραγματικά δεν επαρκούν για να θεμελιώσουν την πορεία του Αλεξάνδρου και του ελληνισμού στην ανατολή. Και το πρώτο και το δεύτερο θα θεμελιώναν την αιτιολόγηση μιας περιορισμένης κυριαρχίας στη Μ.Ασία, όχι όμως και τις διαστάσεις μιας εκστρατείας που έφερε τον ελληνισμό στις παρυφές της Άπω Ανατολής και τον ανέδειξε σε βασική συνιστώσα της ιστορίας της ανατολικής Μεσογείου ακόμη και μετά το ψυχорράγημα του Βυζαντίου και την πτώση της Βασιλεύουσας. Ένα κλειστό περίγραμμα των αιτίων της εκστρατείας του Αλεξάνδρου θα αδικούσε, σε έσχατη ανάλυση, και την ιστορία και την προσωπικότητα που την ενσάρκωσε. Δίχως να παραγνωρίζουμε τη σημασία των άμεσων αντικειμενικών συνθηκών, οι οποίες συνετέλεσαν στην πραγμάτωσή της, θα πρέπει να αναφερθούμε σε δύο ακόμη παράγοντες που έμμεσα, αλλά όχι λιγότερο αποφασιστικά, έκαναν δυνατό το τολμηρό αυτό βήμα του ελληνισμού. Ο πρώτος είναι η πανελλήνια ιδέα που θα πραγματευτούμε σε αυτήν την ενότητα, ο δεύτερος ο χαρακτήρας του Αλεξάνδρου που θα πραγματευτούμε στην επόμενη. Ήδη από την εποχή των σοφιστών ο ατομικισμός, που καλλιεργήθηκε από τον υποκειμενισμό, έκανε χαλαρότερο τον δεσμό του ανθρώπου προς την πόλη και ο κοσμοπολιτισμός, που ακολούθησε ως συνέπειά του, πλάτυνε τον πολιτικό και πολιτιστικό του ορίζοντα. Με το πέρας του Πελοποννησιακού πολέμου, την κατάλυση της περηφάνιας του πολίτη που υπηρετούσε το συμφέρον της πόλης του, ο κοσμοπολιτισμός, μέσω της κυνικής κυρίως, φιλοσοφίας, διαδόθηκε ευρύτερα. Ο σοφός δεν χωράει πια στα στενά όρια της πόλης. Ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης, ο Ξενοφών και ο Ισοκράτης, εάν και η καρδιά τους δεν παύει να γοητεύεται από το ιδεώδες της «πόλεως-κράτος», εν τούτοις αναγνωρίζουν το πρόσταγμα της εποχής, την ανάγκη μιας μοναρχικής πολιτείας που

θα ξεπερνά τις παλιές προκαταλήψεις. Οι νέες αντιλήψεις, που η ιστορική επιστήμη θα χαρακτηρίσει ως πανελλήνια ιδέα, βρήκαν την πρώτη συστηματική έκφρασή τους με τον Γοργία τον Λεοντίνο, που εκφωνώντας τον πανηγυρικό του στην Ολυμπία κάλεσε τους Έλληνες να ομονοήσουν και να εκστρατεύσουν όλοι μαζί εναντίον των βαρβάρων. Μετά τη μάχη στη Μαντινεία η πανελλήνια ιδέα βρήκε τον κατ' εξοχήν εκφραστή της σ' έναν μαθητή του Γοργία, τον Ισοκράτη. Αφού για κάποιο διάστημα ο ρήτορας ελκύστηκε από την ιδέα της συμφιλίωσης ανάμεσα στις δύο πρωτεύουσες πόλεις της Ελλάδας, την Αθήνα και τη Σπάρτη μεταστράφηκε στις τότε συζητούμενες μοναρχικές ιδέες. Την πανελλήνια ωστόσο ένωση την βλέπει μόνο σαν μια εκστρατεία εναντίον του κοινού εχθρού, των Περσών, που θα κατέλυε το περσικό «πρόσταγμα», δηλαδή την Ειρήνη του Βασιλέως. Μια τέτοια εκστρατεία θα σφυρηλατούσε τους δεσμούς των Ελλήνων και θα έθετε τέρμα στο καθεστώς της υποταγής των ελληνικών πόλεων της Μ. Ασίας στον Πέρση βασιλιά. Ως ηγεμόνα αυτής της ένωσης αναζητεί κατ' αρχήν τον Ιάσονα, δυνάστη των Φέρων, έπειτα τον τύραννο των Συρακουσών Διονύσιο Α', τέλος τον βασιλιά της Μακεδονίας Φίλιππο Β'. Με τον Ισοκράτη η πανελλήνια ιδέα προσέλαβε το πληρέστερο νόημά της. Ως ιδεολογική υποδομή της εκστρατείας στην Ασία είχε- τουλάχιστον στο ξεκίνημα της εκστρατείας- πολύ μεγαλύτερη ευρύτητα από την στρατιωτική σκέψη.

4. Η εκστρατεία στην Ασία.

Το φθινόπωρο του 335 π.Χ. ο Αλέξανδρος, αφού τοποθέτησε μακεδονικές φρουρές στην Χαλκίδα, την Κόρινθο και την Θήβα, επέστρεψε στη Μακεδονία για να προπαρασκευάσει την εκστρατεία εναντίον των Περσών. Στο Δίον, τη μακεδονική Ολυμπία, τέλεσε θυσία προς τιμήν του Ολύμπιου Δία, που είχε καθιερώσει ο Αρχέλαος, όρισε αγώνες διάρκειας εννέα ημερών και ανέδειξε το νικητή κάθε μέρας επώνυμο των Μουσών. Όλο το χειμώνα τον Αλέξανδρο απασχόλησε η προετοιμασία της στρατιάς.

Στο μεταξύ ο Παρμενίων ανακλήθηκε στη Μακεδονία από τη Μ.Ασία. Ο διάδοχος του Κάλας ηττήθηκε στην Τρωάδα από τον Μέμνονα και αναγκάστηκε να συμπτυχθεί στο Ροίτειον, στην ανατολική ακτή του Ελλησπόντου. Στο εξής η προσπάθειά του αποσκοπούσε στη διατήρηση του σπουδαίου τούτου σημείου, που εξασφάλιζε τη διάβαση των Στενών. Ο Δαρείος δεν προχώρησε στις αναγκαίες προετοιμασίες για την άμεση αντιμετώπιση κάθε εισβολής του Μακεδόνα βασιλιά στην Ασία, γιατί θεώρησε ότι η ανάκληση του Παρμενιόνος σήμαινε την απομάκρυνση ή και την ανατροπή ενός τέτοιου κινδύνου. Φαίνεται ότι επαναπαύτηκε στις επιτυχίες του Μέμνονος και δεν κινητοποίησε τον στόλο του, ούτε διόρισε τον κατάλληλο άνδρα ως αρχηγό των παραλίων.

Την άνοιξη του 334 π.Χ. είναι πανέτοιμος πια για την εκστρατεία της Ασίας. Το εκστρατευτικό του σώμα αποτελείται από 32.000 πεζούς και 5.000 ιππείς. Τα πιο επίλεκτα τμήματά του είναι οι Εταίροι του ιππικού, οι Πεζέταιροι και οι Υπασπιστές των εταίρων. Κυριότερο όπλο είναι η Σάρισα, το μακρύ μακεδονικό κοντάρι, που προκαλεί φόβο στον αντίπαλο. Όλος αυτός ο στρατός αποτελείται όχι μόνο από Μακεδόνες, αλλά και από Παίονες, Θράκες, Αγριάνες (οι σημερινοί Πομάκοι), Τριβαλλούς, Θεσσαλούς ιππείς, Ακαρνάνες, Αιτωλούς, Κρήτες και Μικρασιάτες Έλληνες.

Εκτός από το ιππικό και το πεζικό υπάρχουν επίσης οι πολιορκητικές μηχανές, το μηχανικό, ο ανεφοδιασμός, οι σκευοφόροι, το υγειονομικό, οι διαβιβάσεις.

Στο πλευρό του βρίσκονται ακόμη, πανάξιοι Στρατηγοί, όπως ο Παρμενίων και οι γιοι του Φιλώτας, και Νικάνωρ, ο Κρατερός, ο Κοινός, ο Μελέαγρος, ο Κλείτος, ο Κάζας, ο Αντίγονος κ.ά.

Τον περιβάλλουν τέλος αφοσιωμένοι Σωματοφύλακες και πιστοί σύμβουλοι, καθώς και οι Εταίροι, ανάμεσα στους οποίους διακρίνονται ιδιαίτερα οι Σέλευκος, Νέαρχος, Ευμένης, Δημάρατος, Πτολεμαίος, Ηφαιστίων, Περδίκκας.

5. Γρανικός.

Ο Αλέξανδρος σαν έτοιμος από καιρό, διασχίζει τη Θράκη και φτάνει στον Ελλήσποντο. Εκεί συναντά το στόλο του, που τον αποτελούσαν 160 πολεμικά και πολλά μεταγωγικά πλοία. Με αυτά περνά απέναντι στην Τροία, όπου επισκέπτεται τον τάφο του πολυαγαπημένου του ήρωα Αχιλλέα. Άλλωστε με τα κατορθώματά του ποτίστηκε από το νηπιαγωγό του Λεωνίδα και την Ιλιάδα την είχε πάντα κάτω από το προσκεφάλι του.

Η πρώτη αναμέτρηση με τους Πέρσες θα γίνει στις όχθες του Γρανικού ποταμού. Στη μάχη, που προσωπικά διεύθυνε ο ίδιος, κινδύνεψε να σκοτωθεί. Οι Πέρσες αν και πολυάριθμοι, τελικά δεν μπόρεσαν να σταματήσουν την ορμή των Μακεδονικών λιονταριών και υποχώρησαν άτακτα, προσφέροντας έτσι την πρώτη σπουδαία νίκη στον Αλέξανδρο.

Από τα λάφυρα που άφησαν στο πεδίο της μάχης οι πανικόβλητοι βάρβαροι, έστειλε 300 πανοπλίες στην Αθήνα, για να κοσμήσουν με αυτές τον Παρθενώνα. Στην αφιερωματική επιγραφή έδωσε εντολή να γραφούν τα εξής:

«Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων από των βαρβάρων των την Ασίαν οικούντων». (Εξαιρούσε τους Λακεδαιμόνιους και τους στιγματίζε μ' αυτό τον τρόπο, διότι ήταν οι μόνοι Έλληνες που δεν πήραν μέρος στην εκστρατεία.)

6. Γόρδιος Δεσμός.

Ήταν πια άνοιξη του 333 π.Χ. όταν έφτασε στην πόλη Γόρδιο. Εκεί υπήρχε ένα αμάξι με έναν πολύπλοκο κόμπο, ο γνωστός ως Γόρδιος δεσμός. Κατά την παράδοση, όποιος τον έλυνε θα γινόταν κύριος όλης της Ασίας. Ο Αλέξανδρος, χωρίς αμφιταλαντεύσεις, σήκωσε το ξίφος του και το κατέβασε με δύναμη στο άλυτο αυτό πρόβλημα, δείχνοντας έτσι την αποφασιστικότητά του να κυριεύσει την Ασία. Ο Γόρδιος δεσμός, είχε- επιτέλους- λυθεί.

Μπροστά του απλώνονταν πια τα πανύψηλα βουνά του Ταύρου, που τα σκαρφάλωσε σαν αγέρας. Αλλά φτάνοντας ιδρωμένος στον ποταμό Κύδνο, έπεσε στα νερά του για να δροσιστεί. Όμως, αρρώστησε πολύ βαριά και σώθηκε χάρη στην περιποίηση του προσωπικού του γιατρού.

7. Ισσός.

Τη δεύτερη εμπλοκή του με τον ανήσυχο περσικό στρατό, την είχε κατόπιν κοντά στην πόλη Ισσό της Κιλικίας. Οι 600.000 Πέρσες διαλύθηκαν και πάλι και ο Δαρείος μόλις γλίτωσε με τη φυγή. Άφησε όμως στα χέρια του Αλέξανδρου τη μητέρα του, τη γυναίκα του και τα παιδιά του. Και εκείνος, αληθινά πολιτισμένος βασιλιάς, φέρθηκε με μεγαλοψυχία και ήθος, προς τους υψηλούς αιχμαλώτους του.

8. Στην όαση Σίουα.

Προχώρησε έπειτα νότια προς τη Συρία και έφτασε στη Φοινίκη, την οποία κυρίεψε και αιχμαλώτισε το στόλο της. Κατέλαβε κατόπιν την Παλαιστίνη και την Αίγυπτο.

Εκεί, άφησε το στρατό του και με λίγους πιστούς άνδρες προχώρησε στην έρημο, για να επισκεφτεί το Μαντείο του Άμμωνα Δία. Ύστερα από δύσκολη πορεία έφτασε στην όαση Σίουα, όπου τον υποδέχτηκαν οι ιερείς με μεγάλες τιμές και τον προσφώνησαν «παιδί του Δία», τίτλο που έδιναν στους Φαραώ.

Από εκεί εφοδιασμένος με χρησμούς που έλεγαν ότι θα κυριαρχούσε στην Ασία, ξαναγύρισε με σιγουριά στη φιλική Αίγυπτο και άρχισε να ετοιμάζει το στρατό του για νέες μάχες. Και αφού κοντά στις εκβολές του Νείλου χάραξε τα τείχη και τους δρόμους της Αλεξάνδρειας, ξαναπέρασε στην Ασία.

9. Στην Αίγυπτο.

Η Αίγυπτος υποδέχτηκε τον Αλέξανδρο χωρίς αντίσταση και οι πόλεις της τον χαιρέτησαν ως απελευθερωτή. Στη Μέμφιδα ο Αλέξανδρος προσέφερε θυσίες στις επιχώριες θεότητες και τέλεσε γυμνικούς μουσικούς αγώνες. Οι κάτοικοι της Αιγύπτου ανακήρυξαν τον ελευθερωτή βασιλιά διάδοχο των Φαραώ και απένειμαν σε αυτόν τις τιμές και τους τίτλους, με τους οποίους από παράδοση τιλοφορούσαν οι Αιγύπτιοι και οι Πέρσες δυνάστες της χώρας του Νείλου.

Από την Μέμφιδα ο βασιλιάς επανέπλευσε τον ποταμό Νείλο και έφτασε στην θάλασσα, όπου ανάμεσα στην νησίδα Φάρο και την λίμνη Μαρεώτιδα ίδρυσε πόλη, την οποία ονόμασε Αλεξάνδρεια (αρχές του 331 π.Χ.). Η νέα πόλη, που αποικίστηκε από Μακεδόνες και Έλληνες, πολύ γρήγορα έμελλε να αναδειχθεί στην πρώτη πόλη και στο σπουδαιότερο εμπορικό κέντρο της Μεσογείου ρόλο που διατήρησε σε όλη την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο, ως την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης.

Ενώ ο Αλέξανδρος βρισκόταν ακόμη στην Αίγυπτο, έφτασε εκεί ο Ηγέλοχος, ο οποίος του ανήγγειλε ότι τα νησιά του Αιγαίου που βρίσκονταν ακόμη υπό περσικό ζυγό, όπως η Τένεδος, η Χίος, η Λέσβος και η Κως, αποστάτησαν. Σε όλες τις πόλεις την εξουσία ανέλαβαν οι δημοκρατικοί, που συνέλαβαν τους τυράννους και τους απέστειλαν στον Αλέξανδρο. Μόνο στην Πελοπόννησο εξακολουθούσαν να υποβόσκουν επαναστατικές διαθέσεις κατά της μακεδονικής κυριαρχίας. Με την κατάκτηση και της Αιγύπτου όλα τα περσικά παράλια, από τα στενά του Ελλησπόντου μέχρι την Αίγυπτο, βρίσκονταν στα χέρια του Αλεξάνδρου. Ο ισχυρός περσικός στόλος είχε εξαφανιστεί. Μέρος επίσης των ποντιακών παραλίων είχε πάψει να αποτελεί τμήμα του περσικού κράτους.

Το μέχρι τώρα πολιτικό και στρατιωτικό έργο του Αλεξάνδρου στις νεοκατακτημένες χώρες επιστρέφει η πορεία του στη Λιβύη, όπου στην όαση Σίβα υπήρχε μαντείο του Άμμωνος, το περίφημο Αμμώνειον. Η πορεία του Αλεξάνδρου στην όαση αυτή, στην οποία η παράδοση θέλει να δώσει ιδιαίτερη αίγλη και να την αποδώσει σε θεία έμπνευση, δεν έχει βέβαια στρατιωτική σημασία. Για τους Μακεδόνες, όμως, οι οποίοι για πρώτη φορά διήνυσαν από την Αλεξάνδρεια ως εκεί πάνω από 600km μέσα από περιοχή που στο μεγαλύτερο μέρος της ήταν έρημος, αποτελεί σημαντικό κατόρθωμα. Η επιχείρηση αυτή θα πρέπει να αποδοθεί μάλλον στον ρομαντισμό του νεαρού βασιλιά και στη μυστικοπαθή φύση του: πριν αποδυθεί στην καταδίωξη του Μεγάλου Αλεξάνδρου Βασιλέως στο εσωτερικό της Ασίας, ο Αλέξανδρος θέλησε να επισκεφθεί το ιερό, που τη συμβουλή του ζήτησαν παλαιότερα σπουδαίοι στρατηγοί, όπως ο Κίμων και ο Λύσανδρος. Η επίσκεψή του, ωστόσο, στο Αμμώνειον προσέλαβε και πολιτικό χαρακτήρα, γιατί ενίσχυσε το κύρος του τόσο ανάμεσα στους νέους υπηκόους του όσο και ανάμεσα στους Έλληνες. Όταν μπήκε στο ιερό, ο προφήτης τον χαιρέτησε ως γιό του θεού Άμμωνος. Η ονομασία, συνηθισμένη για τους Φαραώ, προξένησε μεγάλη εντύπωση στους Έλληνες, που ταύτιζαν τον Άμμωνα με τον Δία.

Από την όαση Σίβα ο Αλέξανδρος επέστρεψε στη Μέμφιδα (331 π.Χ.). εκεί τον συνάντησαν πρεσβείες από την Ελλάδα και τον περίμεναν νέες στρατιωτικές δυνάμεις που του έστειλε ο Αντίπατρος. Στη Μέμφιδα ο Αλέξανδρος ασχολήθηκε με την πολιτική αναδιοργάνωση της Αιγύπτου. Η φύση της χώρας επέβαλλε την εφαρμογή αποκεντρωτικού συστήματος. Στο ίδιο πολιτικό και στρατιωτικό σύστημα βασίστηκαν αργότερα οι Πτολεμαίοι για τη διοίκηση της Αιγύπτου. Με ζητήματα οικονομικής αναδιοργάνωσης των κατακτημένων χωρών ασχολήθηκε ο Αλέξανδρος και την άνοιξη του επόμενου έτους, όταν επέστρεψε στη Συρία. Η περιοχή της Μ. Ασίας που βρισκόταν επάνω από τον Ταύρο αποτέλεσε ιδιαίτερη οικονομική περιοχή με υπεύθυνο τον Φιλόξενο, ενώ το υπόλοιπο τμήμα της χώρας, στο οποίο υπήχθησαν

η Κιλικία, η Συρία και η Φοινίκη, αποτέλεσε μια άλλη οικονομική περιοχή με υπεύθυνο τον Κοίρανο.

10. Το τέλος της Περσικής Αυτοκρατορίας.

Με 40.000 πεζικό και 7.000 ιππείς διάβηκε τον Τίγρη και κινήθηκε προς τα Γαυγάμηλα, όπου είχε πληροφορίες ότι τον περίμενε ο Δαρείος με κοντά ένα εκατομμύριο συνολικά άνδρες και πολλά δρεπανηφόρα άρματα. Και πάλι όμως θριάμβευσε η ανδρεία των Μακεδόνων και η στρατηγική του αρχηγού τους. Ο τεράστιος περσικός στρατός διαλύεται και τρέπεται σε φυγή μαζί με τον τρομαγμένο Δαρείο, αφήνοντας στο πεδίο της μάχης πολλά και πλούσια λάφυρα.

Προχωρώντας κυριεύει τη Βαβυλώνα, τα Σούσα με τους βασιλικούς θησαυρούς των Περσών και τέλος την αρχαία πρωτεύουσά τους, την Περσέπολη, όπου βρίσκονταν τα μυθικά ανάκτορα του Δαρείου και οι τάφοι των προγόνων του. Εκεί στέφθηκε ο Αλέξανδρος βασιλιάς της Περσίας.

11. Η ανατολή αρχίζει να υποτάσσει τον κατακτητή της.

Η αλλαγή των τρόπων του βασιλιά και η προσαρμογή του στις περσικές βασιλικές συνήθειες είναι δηλωτικές της νέας περιόδου της ζωής του Αλεξάνδρου, η οποία διαμορφώνεται με κριτήρια κατά βάση πολιτικά για να ανταποκριθεί στις πατροπαράδοτες συνήθειες των λαών των νεοκατακτηθέντων εδαφών. Δείχνουν, όμως, και κάποια μεταβολή στον ίδιο τον χαρακτήρα του Αλεξάνδρου, ο οποίος γίνεται περισσότερο δεσποτικός και επιδεικτικός σε κολακείες. Το θλιβερό επεισόδιο στην πρωτεύουσα της Σογδιανής Μαρακάνδη, το 328 π.Χ. είναι ενδεικτικό αυτής της μεταλλαγής. Εκεί ο Αλέξανδρος σκότωσε με το ίδιο του το χέρι τον Κλείτο, τον στρατηγό που τον είχε σώσει στη μάχη του Γρανικού. Αν και η βάρβαρη αυτή πράξη έγινε σε δείπνο, είναι εν τούτοις ικανή να δηλώσει, κατά τη φράση του Αρριανού, την «εξ το βαρβαρικότερον μετακίνησιν του Αλεξάνδρου». Αλλά και η απαίτηση του βασιλιά να τον προσκυνούν οι υπήκοοί του ως διάδοχο του Δαρείου, αύξανε τη δυσαρέσκεια και έκανε τον Αλέξανδρο ολοένα λιγότερο αγαπητό και συμπαθή. Συνέπεια της ογκούμενης δυσαρέσκειας ήταν και η αποκάλυψη της συνωμοσίας των βασιλικών παιδιών, αυτών δηλαδή οι οποίοι ήταν επιφορτισμένοι με τη φύλαξη του την ώρα που κοιμόταν. Θύματα της νέας αντιπειθαρχικής κίνησης που αποκαλύφθηκε την άνοιξη του 327 π.Χ. ήταν ο Ερμόλαος, κύριος αρχηγός της συνωμοσίας, και ο Καλλισθένης. Ο Όλυνθιος ιστορικός είχε εναντιωθεί περισσότερο από κάθε άλλον στην προσκύνηση του Αλεξάνδρου. Ο θάνατος του Καλλισθένη προκάλεσε ψυχρότητα στις σχέσεις Αλεξάνδρου-Αριστοτέλη, που, ωστόσο, σύντομα ξαναβρήκαν τον παλαιό ρυθμό τους. Το γεγονός λύπησε ακόμη τους Περιπατητικούς φιλοσόφους, που κατέκριναν την πράξη του Αλεξάνδρου με σφοδρότητα. Ένα, ωστόσο, είναι βέβαιο, ότι ανεξάρτητα από τις αντιρρήσεις των Ελλήνων η Ανατολή είχε αρχίσει να υποτάσσει τον κατακτητή της.

12. Στην Ινδία.

Με σκοπό την εξασφάλιση των ανατολικών συνόρων του, ο νέος κύριος της Περσίας, αποφάσισε να εκστρατεύσει πιο ανατολικά. Πέρασε έτσι πολεμώντας τη Σογδιανή και τη Βακτριανή, νίκησε τις ντόπιες φυλές και το 327 π.Χ. μπήκε στην Ινδία.

Οι πόλεις της έπεσαν η μία ύστερα από την άλλη, ώσπου φτάνοντας στον Υδάσπη ποταμό συνάντησε το βασιλιά Πώρο να τον περιμένει στην απέναντι όχθη, με πολυάριθμο στρατό, ιππικό και 200 πολεμικούς ελέφαντες.

Ο Αλέξανδρος κατάφερε όμως να περάσει νύχτα το μισό στρατό του απέναντι, να νικήσει τους Ινδούς και να συλλάβει αιχμάλωτο τον Πώρο, τον οποίο, επειδή θαύμασε για την ανδρεία του, του ανέθεσε πάλι τη διακυβέρνηση της χώρας του.

Στη μάχη όμως αυτή, σκοτώθηκε και ο πολύτιμος και γενναίος σύντροφός του Βουκεφάλας. Ο Αλέξανδρος έθασε με τιμές το αγαπημένο του άλογο και στον τόπο εκείνο έχτισε μία πόλη, στην οποία έδωσε ακριβώς το όνομα Βουκεφάλα.

13. Εξερευνητική επιστροφή.

Οι γενναίοι στρατιώτες του είχαν κουραστεί τόσα χρόνια πια, να πηγαίνουν όλο και μακρύτερα, όλο και πιο βαθιά στην άγνωστη Ανατολή και αρνήθηκαν να συνεχίσουν τις κατακτήσεις. Τότε ο Αλέξανδρος αναγκάστηκε να επιστρέψει (326 π.Χ.), τουλάχιστον για λίγο.

Κατεβαίνοντας προς τον Ινδικό Ωκεανό, ακολουθώντας τον Ινδό ποταμό, σε μια δύσκολη πολιορκία στη χώρα των Μαλλών, πληγώθηκε πολύ βαριά από βέλος στο στήθος και κινδύνεψε να πεθάνει, γεμίζοντας δάκρυα ολόκληρο το στρατό του. Τα κατάφερε όμως χάρη σε έναν σπουδαίο χειρουργό από την Κω και προχώρησε αργότερα στα Πάταλλα.

Έπειτα, ένα μέρος του στρατού το έστειλε με το στόλο προς την Περσία με αρχηγό τον περίφημο ναύαρχο Νέαρχο (325-324 π.Χ.), ο οποίος με 150 πλοία θα προχωρήσει από τις εκβολές του Ινδού, ως τις εκβολές του Τίγρη και του Ευφράτη, πραγματοποιώντας ένα μοναδικό εξερευνητικό ναυτικό κατόρθωμα. Μετά από 20 ολόκληρους αιώνες, το 1774 μ.Χ., τρία αγγλικά ιστιοφόρα θα ξεκινούσαν από τη Βομβάη της Ινδίας και με μόνο βοήθημα τα περισωθέντα αποσπάσματα του ημερολογίου του Νέαρχου, θα κατάφερναν την αναγνώριση της ακτής του Ινδού και του Περσικού Κόλπου, διαπιστώνοντας την εκπληκτική ακρίβεια των ελληνικών πληροφοριών, που είχαν συλλεχθεί 2.100 χρόνια νωρίτερα.

Εν τω μεταξύ ο Αλέξανδρος, με τον υπόλοιπο στρατό από την ξηρά, διέσχισε την εφιαλτική έρημο Γεδρωσία, όπου έχασε πάνω από τους μισούς άνδρες του και τελικά έφτασε στην πρωτεύουσά της Πούρα.

14. Στα Σούσα.

Ο βασιλιάς μας, με τα υπολείμματα του στρατού του και ύστερα από πολλές περιπέτειες φτάνει μετέπειτα στα Σούσα, όπου καταλήγει οριστικά στο συμπέρασμα πως μόνο η συμφιλίωση με τους Πέρσες ευγενείς θα μπορούσε να διατηρήσει την απέραντη αυτοκρατορία που είχε δημιουργήσει.

Έβαλε λοιπόν σε ενέργεια το σχέδιό του και άρχισε να χρησιμοποιεί την ενδυμασία και τον τρόπο ζωής των Περσών και υποχρέωσε και τους άλλους να κάνουν το ίδιο. Μάλιστα παντρεύτηκε ο ίδιος την κόρη του Δαρείου και έβαλε και τους αξιωματικούς και τους στρατιώτες του να παντρευτούν Περσίδες. Για να τους δελεάσει μάλιστα υποσχέθηκε σε όσους ακολουθούσαν τη συμβουλή του, να χαριστούν τα χρέη, με αποτέλεσμα να δοθούν είκοσι χιλιάδες τάλαντα, για να καλυφθούν τα χρέη των νεόνυμφων αξιωματικών και στρατιωτών του.

Και για να ενισχύσει ακόμη περισσότερο την ελληνοπερσική αυτή γέφυρα, έδωσε την εντολή να εκγυμναστούν τριάντα χιλιάδες Πέρσες κατά το μακεδονικό σύστημα εκπαίδευσης και να ενταχθούν στο στρατό του. Πράγμα που, όπως ήταν φυσικό, δεν άρεσε στους Μακεδόνες του.

15. Προσπάθεια συγχώνευσης δύο κόσμων.

Τον Μάρτιο ο Αλέξανδρος, αφού διευθέτησε τα σχετικά με τη διοίκηση των σατραπειών και διόρισε αρμόδιο για τα οικονομικά τον Ρόδιο Αντιμένη, έφθασε στα Σούσα, όπου ενώθηκε με τις ναυτικές δυνάμεις του Νέαρχου. Στον μυχό του Περσικού κόλπου ίδρυσε νέα πόλη Αλεξάνδρεια. Στα Σούσα ο βασιλιάς παρότρυνε αξιωματικούς και στρατιώτες να νυμφευθούν Περσίδες. Ο ίδιος έδωσε πρώτος το παράδειγμα και πήρε εκτός από την Ρωζάνη, την οποία είχε νυμφευθεί στη Βακτριανή, τη μεγαλύτερη κόρη του Δαρείου Στάτειρα (κατά τον Κλείταρχο ο

Αριστόβουλος αναφέρει άλλο όνομα: Βαρσίνη) και τη νεώτερη από τις κόρες του Ωχου Παρύσατι. Η πολυγαμία, συνηθισμένη στους βασιλείς των Περσών, ήταν επιτρεπτή και στον Αλέξανδρο, ο οποίος ήθελε πάντα να θεωρείται ως διάδοχος του Μ. Βασιλέως. Τη δεύτερη κόρη του Δαρείου Δρύπετι έδωσε ο Αλέξανδρος στον φίλο του Ηφαιστίωνα, ογδόντα δε από τους εταίρους πήραν συζύγους από την αριστοκρατική τάξη των Περσών. Οι γάμοι γιορτάστηκαν με πολυτέλεια την ίδια μέρα, σύμφωνα με τα περσικά έθιμα, και ο βασιλιάς προίκισε τους εταίρους νυμφίους, καθώς και 10.000 στρατιώτες που είχαν πάρει Ασιάτισσες συζύγους. Με τους γάμους αυτούς ο βασιλιάς επιδίωκε τη συγχώνευση των δύο λαών, των Μακεδόνων με τους βάρβαρους πληθυσμούς που είχαν κατακτηθεί και τους οποίους δεν θεώρησε φυλή κατώτερη από τους Έλληνες, κυρίως, νόμιζε ότι θα αφομοιώσει την περσική αριστοκρατία, η οποία μόνο επιφανειακά ήταν προσαρμοσμένη στη νέα τάξη. Αλλά και στο στρατό του ο Αλέξανδρος προσλάμβανε ολοένα και περισσότερους Ασιάτες στρατιώτες. Φαίνεται δε ότι ήδη ο Αλέξανδρος, κατά πάσα πιθανότητα μετά την απειθαρχία στον Ύφαση, είχε δώσει διαταγή να καταρτιστεί σώμα από ντόπιους νέους. Το σώμα αυτό από 30.000 επίλεκτους εφήβους, που ήταν καλά εξασκημένοι και έφεραν πολυτελείς μακεδονικές πανοπλίες, παρέλασε στα Σούσα όταν ακόμη ο Αλέξανδρος βρισκόταν εκεί. Αυτούς ονόμασε ο βασιλιάς επιγόνους. Τα μέτρα αυτά, που φανέρωναν το φιλοπερσικό του πνεύμα, δυσaráστησαν πολύ τους Μακεδόνες.

Η αγανάκτησή τους προς τον βασιλιά εκδηλώθηκε με αντιπειθαρχικό κίνημα, όταν ο Αλέξανδρος αποφάσισε στην Ώπη, που ήταν χτισμένη στον Τίγρη, την απόλυση όλων όσων λόγω ηλικίας ή σωματικής αναπηρίας δεν ήταν πια ικανοί να υπηρετούν στον στρατό. Η απόφαση αυτή του Αλεξάνδρου, που θεωρήθηκε περιφρονητική προς τους παλαίμαχους συντρόφους του, ήταν μια επί πλέον αφορμή να εκδηλωθεί η οργή των Μακεδόνων, που νόμιζαν ότι είχαν προδοθεί από τον βασιλιά τους. Γι' αυτό και ξεσηκώθηκαν όλοι σαν ένας άνθρωπος και αξίωσαν να τους απαλλάξει όλους από το στράτευμα. Στο αντιπειθαρχικό αυτό κίνημα ο Αλέξανδρος δεν έδειξε τη συνηθισμένη του επιείκεια προς τους Μακεδόνες, αντίθετα, διέταξε να θανατωθούν οι πρωταίτιοι. Στη συνέχεια με μακρό λόγο, τον οποίο διέσωσε ο Αρριανός, θύμισε στους Μακεδόνες όλα όσα χρώσταγαν σ' αυτόν και τον πατέρα του, που τους έκαναν από «πλάνητας και άπορους εν διφθέραις τους πολλούς νέμοντας ανά τα όρη πρόβατα ολίγα, οικήτορας πόλεων και αξιομάχους εις τους γείτονας βαρβάρους, ήδη δε κυρίους του πλούτου των Ληδών, των θησαυρών των Περσών και των αγαθών των Ινδών». Καταλήγοντας είπε: «...τους απόμαχους από σας ήθελα να στείλω ζηλευτούς στην πατρίδα, αλλά αφού θέλετε να φύγετε, φύγετε όλοι (άπιτε πάντες) και πείτε στην πατρίδα ότι τον βασιλιά που σας οδήγησε νικητές μέσα από χώρες όπου έφθανε η περσική αρχή ως τον Ινδό ποταμό, και περιπλεύσατε μαζί του τη μεγάλη θάλασσα ως τον Περσικό κόλπο, τον αφήσατε στα Σούσα και φύγετε...(άπιτε)».

Η μετάνοια μεταξύ των αξιωματικών και των στρατιωτικών του Αλεξάνδρου, που για τρεις ημέρες εξαφανίστηκε από τους στρατιώτες του, δεν άργησε να εκδηλωθεί. Ο βασιλιάς συγχώρεσε τους συντρόφους του που μετάνιωσαν ειλικρινά και οι οποίοι μάλιστα είχαν συγκεντρωθεί μπροστά στη σκηνή του ικετεύοντας μέρα και νύχτα να φανεί ο βασιλιάς έξω. Η συμφιλίωση του βασιλιά με τους συναγωνιστές του, τους οποίους ονόμασε συγγενείς, γιορτάστηκε με θυσίες στους θεούς και συμπόσιο, στο οποίο πήραν μέρος Έλληνες και Πέρσες.

16. Σχέδια για νέες εκστρατείες.

Από την Ώπη ο Αλέξανδρος προχώρησε στη Μηδία, όπου στην πρωτεύουσά της Εκβάτανα τέλεσε θυσίες και αγώνες γυμνικούς και μουσικούς. Ο θάνατος του φίλου του Ηφαιστίωνος στη διάρκεια των αγώνων υπήρξε βαρύτατο πλήγμα για τον

Αλέξανδρο, που θρήνησε τον νεκρό, όπως άλλοτε ο Αχιλλέας τον Πάτροκλο. Στα Εκβάτανα ο βασιλιάς ασχολήθηκε με τις προετοιμασίες του για τον περίπλου της Αραβίας από τον Περσικό κόλπο μέχρι την Ηρώων πόλιν (σήμερα Σουέζ).

Στον περίπλου αυτό ήθελε και ο ίδιος να πάρει μέρος, σκεπτόταν μάλιστα να κάνει στην Αλεξάνδρεια τις απαραίτητες προετοιμασίες για μια νέα εκστρατεία εναντίον της Καρχηδόνας και των άλλων πόλεων της Δύσης και να χαράξει παραθαλάσσια οδό που θα έφτανε μέχρι το Γιβραλτάρ, όπως μας πληροφορούν το Υπομνήματα του βασιλιά που είχαν παραδοθεί στον Περδίκκα για να εκτελεστούν (Διοδ. 18,4,4). Ήδη από τα Εκβάτανα, αν όχι προηγουμένως, είχε αναθέσει διάφορες αποστολές με σκοπό την εξερεύνηση της αραβικής παραλίας μέχρι την Ερυθρά θάλασσα. Η αποστολή του Ανδροσθένη, ο οποίος περιέπλευσε τη δυτική παραλία του Περσικού κόλπου και εξερεύνησε το νησί Τύλος, υπήρξε καρποφόρα, κυρίως για τις αξιόλογες παρατηρήσεις του σχετικά με τη χλωρίδα, τις οποίες είχε υπ' όψη του ο Θεόφραστος στην Περί Φυτών Ιστορία του. Τον ίδιο περίπου χρόνο έγινε και η αποστολή του Αλεξικράτη, ο οποίος έπλευσε από το Σουέζ στον Περσικό κόλπο. Τόσο αυτός ο πλους όσο και του Ηρακλείδη στην άγνωστη θάλασσα της Κασπίας είχαν αξιόλογη επιστημονική σημασία.

17. Η αποθέωση και ο θάνατος.

Από τα Εκβάτανα ο Αλέξανδρος, αφού υπέταξε το ληστρικό και πολεμικό έθνος των Κοσσαίων στην ορεινή περιοχή που βρίσκεται ανάμεσα στα Σούσα και τα Εκβάτανα, επέστρεψε στη Βαβυλώνα (άνοιξη του 323 π.Χ.). Εκεί παρουσιάστηκαν στο βασιλιά πρεσβείες από όλη σχεδόν την οικουμένη, άλλες για να τον συγχαρούν ως βασιλιά της Ασίας και να τον στεφανώσουν, κι άλλες για να συνάψουν μαζί του φιλία και συμμαχία. Οι ελληνικές πόλεις, παρά τη ζωηρή συζήτηση και την αντίδραση στην αθηναϊκή εκκλησία, έστειλαν στεφανωμένους θεωρούς για να στεφανώσουν τον βασιλιά με χρυσούς στεφάνους σαν να επρόκειτο για Θεό, τον οποίο έπρεπε να τιμήσουν. Η αποθέωση αυτή του ισχυρού, της ελληνικής συνήθειας που τείνει να συμφιλιώσει θρησκεία και πολιτική, ήταν άγνωστη στους Πέρσες μονάρχες. Το γεγονός αυτό είναι συνδεδεμένο με το διάγραμμα του βασιλιά που ανακοίνωσε στην Ολυμπία κατά τη διάρκεια των αγώνων ο Νικάνωρ, θετός γιος του Αριστοτέλη, εξ ονόματος του βασιλιά. Σύμφωνα με αυτό, όλοι οι πολιτικοί εξόριστοι έπρεπε να επιστρέψουν στις πατρίδες τους και να επανακτήσουν τις περιουσίες τους που είχαν δημευτεί. Αυτό βέβαια αποτελούσε παραβίαση του καταστατικού της Κορινθιακής συμμαχίας και φανέρωσε την απόλυτη εξουσία του μονάρχη με την οποία περιβλήθηκε ο Αλέξανδρος, ο οποίος πριν δρούσε ως ηγεμόνας της συμμαχίας. Όλοι οι πολιτικοί εξόριστοι θεώρησαν τότε τον βασιλιά ευεργέτη τους.

Η συρροή των πρέσβων από τα πέρατα της οικουμένης στη Βαβυλώνα για να τιμήσουν τον παντοδύναμο βασιλιά έδινε την εντύπωση και στον ίδιο τον Αλέξανδρο και στους γύρω του ότι η ιδέα της κοσμοκρατορίας, όπως την φαντάστηκε, δεν ήταν απλό όνειρο. Η επίφθονη, όμως, μοίρα έκοψε το νήμα της ζωής του τη στιγμή που η δόξα του άγγιζε τα όρια της αποθέωσης. Μέσα στους επαίνους, τις τιμές και τις πυρετώδεις προετοιμασίες για τη μεγάλη επιχείρηση, ο Αλέξανδρος αρρώστησε βαριά. Οι βασιλικές εφημερίδες (App. 7,25) μας δίνουν λεπτομερείς πληροφορίες για την οξύτητα της νόσου τις τελευταίες ημέρες της ζωής του βασιλιά, του οποίου ο θάνατος συμπίπτει με την 28^η του μακεδονικού μήνα Δαισίου (=13 Ιουνίου του 323 π.Χ.). Ο Αλέξανδρος, που συμπλήρωνε 13 χρόνια βασιλείας, δεν ήταν ακόμη 33 χρονών.

18. Ο Μέγας Αλέξανδρος και η κληρονομιά του.

Λίγες προσωπικότητες άλλαξαν την ιστορία όσο αυτός και λίγες έχουν εγείρει τόσες διαφωνίες σχετικά με τις συνέπειες των πράξεών τους. Συνήθως αποτιμάται θετικά με την έννοια ότι εξάπλωσε τον ελληνικό πολιτισμό παντού στον τότε γνωστό κόσμο και δημιούργησε ελληνικές εστίες σε όλη την γνωστή οικουμένη. Επίσης η συμβολή του στην στρατιωτική τέχνη είναι άφραση και δικαίως θεωρείται ο μέγιστος των στρατηγών. Ωστόσο εδώ θα προσπαθήσω να εντοπίσω μερικές, κατά τη γνώμη μου, αρνητικές συνέπειες της δράσης του:

1) Η δημιουργία πλήθους πόλεων στην Ασία κυρίως και στη Βόρεια Αφρική (Αίγυπτος) προκάλεσε κύμα ελληνικών μεταναστεύσεων σε όλο τον κόσμο, με αποτέλεσμα το άδειασμα πολλών περιοχών στην Ελλάδα από πληθυσμό. Έτσι όταν οι Ρωμαίοι ήρθαν να κατακτήσουν την Ελλάδα το έκαναν ευκολότερα.

2) Δημιουργήθηκαν γιγάντια κράτη, τα ελληνιστικά βασίλεια, τα οποία μάχονταν διαρκώς μεταξύ τους και δεν διείδαν έγκαιρα τον κίνδυνο από τους Ρωμαίους. Τα βασίλεια αυτά έκαναν μεγάλη σπατάλη δυνάμεων προσπαθώντας να διατηρήσουν υπό έλεγχο μακρινές περιοχές ουσιαστικά άδειες από Έλληνες.

3) εξαφανίστηκε οριστικά η πόλη-κράτος που δημιούργησε το ελληνικό θαύμα της κλασικής εποχής. Η δημοκρατία εξαφανίστηκε και στη θέση της επιβλήθηκαν ανατολικού τύπου μοναρχίες.

4) Ο ελληνικός πολιτισμός δέχτηκε μεγάλες ανατολικές επιδράσεις, με αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ψυχολογίας έτοιμης να δεχτεί ανατολικές δοξασίες και δεισιδαιμονίες. Η φιλοσοφία επηρεάστηκε τόσο πολύ, ώστε πολλοί από τους τελευταίους φιλοσόφους να είναι παράλληλα και μάγοι. Τέλος θέλω να θέσω το ερώτημα τι θα γινόταν αν ο Αλέξανδρος είχε στραφεί προς τη Δύση και όχι την Ανατολή. Αν και τέτοια ερωτήματα απαγορεύονται στην ιστορία, για λόγους παιγνίου θέτω το ερώτημα. Η δική μου απάντηση είναι ότι θα ήταν προτιμότερο από πολλές απόψεις να είχε στραφεί προς τη Δύση. Γιατί θα είχε διαμορφώσει σε αφάνταστο βαθμό όλο το δυτικό πολιτισμό μέχρι σήμερα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- 1) Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα.
- 2) Εγκυκλοπαίδεια Δομή.
- 3) Internet explorer.
- 4) «Αλέξανδρος ο Μέγας και ο Παγκόσμιος Ελληνισμός μέχρι της ελεύσεως του Χριστού», Theodor Birt. Εκδόσεις Δημ. Δαρέμα, Αθήναι.
- 5) «Ελληνιστικός Πολιτισμός», Αγησιλάου Ντόκα. Εκδόσεις: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Ι. Δ. Κολλάρου & Σιας Α.Ε., Αθήνα.
- 6) «Ιστορία του μακεδονικού Ελληνισμού», J.G.Droysen. Τόμ. 2: 1897-1903 (μετ. Ι. Πανταζίδου).
- 7) «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους», Κ. Παπαρρηγοπούλου. Β' έκδοση 1932.
- 8) J.Karst, Geschichte des hellenistischen Zeitalters. II. 9. 1909.
- 9) Π. Μαξίμου, «Ο Μέγας Αλέξανδρος», 1964.
- 10) Theodor Birt, Das Kulturleben der Griechen und Romer. 2 Aufl. 1928.
- 11) H. Bengtson, Universalhistorische Aspekte der Geschichte des Hellenismus. Welt als Geschichte 18 (1958).
- 12) H. Bengtson, Einführung in die alte Geschichte. 6., überarbeitete Aufl. 1969.
- 13) Α. Δασκαλάκη, «Ο Μέγας Αλέξανδρος», 1964.